

DE KINDER- UITLEENBIBLIOTHEEK

Vrij bewerkt naar een Engels verhaal
van lang geleden door M. C. VAN OVEN-VAN DOORN

Geïllustreerd door Adri Alindo

ELZELINA GOEDHART was klaar met het strijken van de tulen gordijntjes; ze had het precies zo gedaan als haar moeder haar had opgedragen en ze keek met welgevallen naar de keurig geplooidde strookjes. Ze dacht wel dat moeder er tevreden over zou zijn. Eigenlijk zou ze wel graag meteen maar aan het ophangen willen gaan, maar dat durfde ze toch niet goed, omdat moeder gezegd had dat ze dit liever zelf wilde doen. Het zou wel niet zo lang meer duren

voordat moeder thuis kwam. Ze kon dan wel eerst nog even naar de kruidenier gaan, met het boodschappenlijstje, dat moeder had klaargelegd. Eigenlijk dom dat ze dat niet eerst had gedaan; Zaterdagmiddag, dus het zou er wel erg vol zijn. Vies nattig weer. Elzelien trok haar regenmantel aan en nam de boodschappenmand van de haak. Even keek ze naar Piet Hein en Jan Jaap, die op de grond met hun blokken speelden; Anneliesje, die pas zes was, zat er naar te kijken. „Denk er aan dat jullie niet aan het strijkgoed komt,” zei Elzelien, en ze keek nog even voldaan naar de wit gesteven gordijntjes, die ze over een stoelleuning had gehangen. Toen ging ze welgemoed de deur uit.

En intussen had mevrouw Goedhart grote haast om thuis te komen. Van één uur af had ze in de leesbibliotheek gewerkt; het leek wel of er iedere week meer mensen kwamen die boeken wilden lenen! Het was háár beurt geweest om in het uitleenbureau te helpen en een groot deel van de Zaterdagmiddag had ze heen- en weer gedraafd om alle liefhebbers van boeken te voorzien; laddertje op — laddertje af. Vooral nu het tegen Kerstmis liep, was het een drukte van belang, en mevrouw Goedhart had zich zo uitgesloofd en heen en weer gehold om voor ieder een passend mooi boek voor de feestdagen uit te zoeken, dat ze er waarlijk naar verlangde om thuis haar gemakkelijke pantoffels aan te trekken inplaats van haar zwarte schoenen, die altijd nog wat knelden aan de teen.

Die leesbibliotheek was iets nieuws in Westdorp en mevrouw Goedhart had zich heel wat moeite gegeven voordat het zover voor elkaar was. Dadelijk toen mevrouw van de dominee, die hier nog niet zo lang woonde, met het plan voor de dag gekomen was, had mevrouw Goedhart ingezien wat een schitterende vooruitzichten dit opleverde. Een leesbibliotheek! En iedereen in het dorp kon er plezier van hebben! Iedere week konden de mensen een boek komen halen, en de volgende week brachten ze het terug en kregen een ander, en zo zouden al die boeken geregeld circuleren! Zo had mevrouw van de dominee het gezegd, en mevrouw Goedhart was een van de eerste geweest die verklaard had dat ze mee wou doen en dat ze er best wat moeite voor over had. En was zij het dan ook niet geweest die naar de directeur van de boterfabriek was toegegaan en zo goed haar woord had gedaan dat er een paar bankbiljetjes uit zijn portefeuille te voorschijn gekomen waren? En had ze niet aan alle winkeliers in het dorp uit den treure staan uitleggen hoe de welvaart in het dorp zou toenemen wanneer die leesbibliotheek er eenmaal was en de mensen thuis prettig met een boek zouden zitten inplaats van hun geld ergens te brengen waar het niet hóórde? Zo was 't maar nét; en er was er geen een geweest die ten slotte geen duitje bijgedragen had om dat mooie doel te verwezenlijken; geen één! Behalve dan de pantoffelmaker op de hoek van de Lapstraat; maar die stond dan ook in het hele dorp bekend als het toppunt van gierigheid.

En nu wàs de leesbibliotheek er; en natuurlijk had mevrouw Goedhart zich onmiddellijk aangemeld toen er gevraagd werd wie er in het uitleenlokaal wilde meewerken om op Zaterdagmiddag de boeken te laten circuleren. Nét iets voor haar, om dadelijk aan de mensen te zien welke boeken ze mooi zouden vinden; en nooit, nóóit had ze ook maar één klacht in ontvangst moeten nemen over prulboeken of „niks aan,” zoals dat bij de andere bibliotheek-dames nog wel

eens voorkwam. Het was heus merkwaardig, want mevrouw Goedhart had zelf maar enkele van de aanwezige boeken gelezen; en toch leek het wel alsof zij aan de buitenkant van ieder boek kon zien voor wie het juist van pas moest wezen!

Het was laat geworden vandaag, door al die liefhebbers voor een mooi boek met Kerstmis, maar eindelijk was er dan toch een eind aan gekomen en ieder was tevreden met zijn Kerstboek naar huis getogen. Weliswaar zou het nog acht dagen duren voordat het Kerstfeest dáár was, maar velen waren bang dat de mooiste boeken „eruit” zouden zijn als ze hun keuze tot de volgende week uitstelden en wilden zich dus van te voren al van een prima exemplaar voorzien.

Mevrouw Goedhart verheugde zich al bij voorbaat als ze aan de vrolijke gezichten van haar kinderen dacht, wanneer ze straks thuis zou komen en vier boeken uit haar tas zou pakken, allemaal keurig gekaft in stevig grijs papier, dat aan de hoeken vastgeplakt was en waarop in duidelijke zwarte letters de titel stond. Sedert kort waren er ook kinderboeken in de bibliotheek, en mevrouw Goedhart lachte in zichzelf toen ze zich de gezichten van haar beide jongens voorstelde. Ongetwijfeld zouden ze hun hart kunnen ophalen aan de spannende lectuur die zij voor hen had uitgezocht. Ook voor de twee meisjes was er het een en ander bij, al was Anneliesje eigenlijk nog te klein om zelf te lezen en al kon Elzelina, die al dertien was, zich gelukkig ook nog wel eens met een aardig handwerkje bezig houden.

Maar vooruit, nu eerst maar naar huis om de gordijntjes op te hangen, want dat moest in ieder geval voor de Zondag gebeuren. Dan het eten klaar maken en de kinderen hun Zaterdagse beurt geven. Niemand zou ooit kunnen zeggen dat er ook maar dát aan de huishouding van mevrouw Goedhart ontbrak, ook al kostte het wel eens moeite als je voor alles alleen stond. Haar man was gestorven toen Anneliesje twee jaar was en ze moest van een klein pensioen rond komen. Het zou er kwaad hebben uitgezien als zij er met het linnendepôt niet wat bij had kunnen verdienen. Ze was nu tenminste in staat haar kinderen een opvoeding te geven. Een of twee dagen in de week trok zij er met de nieuwste snufjes op uit. Dat betekent dat zij, gewapend met een handkoffer vol tafellakens en servetten met prachtige moderne weefpatronen en fraai geborduurde slopen haar vaste klanten bezocht, om hen te voorzien van alles wat op dit gebied nodig was.

Ai! Haar eksterogen! Had zij toch maar liever haar oude schoenen aangetrokken! Maar die waren door langdurig gebruik lang niet meer waterdicht en er viel een nare, natte sneeuw waar je door en door koud van werd. Voor zover het mevrouw Goedhart en haar familie betrof — zij wou dan maar dat het wat ging vriezen — Vooral nu de Kerstvacantie voor de deur stond; dan kon je de kinderen met de schaatsen naar de vijver sturen, in het bos van de burgemeester. Daar deden ze gezondheid op met lepels, en al kon het spannetje zich thuis ook wel vermaken, op den duur werden ze daar zo tegen het eind van de vakantie toch wat kniezerig van.

De leesbibliotheek was helemaal aan het andere eind van het dorp, maar eindelijk was mevrouw Goedhart dan toch voor haar eigen huisdeur aangeland en

met haar huissleutel draaide zij het slot open. Ze ging naar binnen, legde haar mantel af, overtuigde zich er van dat haar spruiten rustig aan het spelen waren, en sloot het stapeltje boeken op de bovenste plank van de gangkast, om ze daar te bewaren tot een gelegenheid dat er meer behoefte aan was. Zij bekeek de gestreken gordijntjes en toen zij vernomen had dat Elzelien om de boodschappen was, ging zij naar de keuken om het trapje te halen. Toen begon zij de gordijnringetjes aan het roedje te schuiven, en daar de haak van het trapje wel eens los schoot, droeg zij Anneliesje op om de haak vast te houden terwijl zij zelf op het trapje stond. Rustig schoof zij het roedje door de schroefoogjes en draaide ze vast; het was een lust om de hagelwitte tulle voor de ramen te schikken, want al droop de smeltende sneeuw aan de buitenkant langs de ruiten, van binnen waren ze dan tenminste gesponsd en gezeemd en kraakzindelijk. „Twee centen stijfsel, dan ben je weer knap,” mompelde mevrouw Goedhart voor zich heen, en ze herhaalde daarmee iets dat haar dikwijls door haar grootmoeder voorgezgd was.

De kleine Annelies hield intussen met bevende handjes de haak van het trapje vast en verkeerde voortdurend in doodsangst dat haar moeder zou uitglijden. Plotseling vloog de kamerdeur open en Elzelina stormde naar binnen.

„Zeg moeder, nou moet je toch eens horen, of weet je het al, van mevrouw Boord?”

„Lieve hemel, Elzelien, wat maak je een drukte,” zei mevrouw Goedhart; „je

lijkt wel een windhoos." Ze daalde van haar hoge standplaats naar beneden en duwde de handjes van Anneliesje weg, om het trapje samen te klappen. „Nee, ik weet niets bijzonders van mevrouw Boord,” vervolgde zij toen; „heeft het jongste kind soms een veiligheidspeld ingeslikt?”

„O, nee, dat is het niet,” zei Elzelien; „maar weet je, moeder, mevrouw Boord is daar straks van de trap gevallen, en ze heeft haar been gebroken. Ze was boven op zolder om de luiervas op te hangen, en toen kwam Koos thuis, en die stond onder aan de trap te roepen dat er een brief van zijn vader was en of hij de postzegel mocht hebben, en toen liep mevrouw Boord heel hard de trap af en ze gleed uit en viel naar beneden en brak haar been!”

„Is het wel écht gebroken?” vroeg mevrouw Goedhart, en er klonk iets van twijfel in haar stem; „is de dokter er geweest?”

„O ja zeker, moeder, het is allemaal heus waar en het is erg akelig met mevrouw Boord en ze had vreselijke pijn en de dokter zei dat mevrouw Boord dadelijk naar het ziekenhuis in de stad moest worden gebracht om dat gebroken been te laten zetten en toen is er een ziekenauto gekomen en daar hebben ze mevrouw Boord ingedragen en de dokter is zelf meegegaan naar de stad.”

Elzelien was er helemaal buiten adem van.

„Een mooie historie,” zei mevrouw Goedhart. „En wat gebeurde er toen?”

„Nou, toen is Oma Boord gekomen, je weet wel, moeder, die naast de kruidenier woont, en toen kwam tante Tonia, dat is een dochter van Oma Boord, en die tante Tonia is getrouwd met meneer Bik, en toen zei Oma Boord dat ze het kleinste kindje van een half jaar mee zou nemen en dat ze er goed voor zou zorgen zo lang haar schoondochter in het ziekenhuis bleef, al duurde het ook twee maanden, maar ze zei dat ze de andere kinderen niet nemen kon, want ze is daar niet zo erg ruim behuisd en ze zei ook nog dat ze als ze groter behuisd was, ze toch de kinderen niet zou nemen, omdat ze al oud was en omdat ze al die herrie aan haar hoofd niet verdragen kon.”

„Zo zo, zei ze dat?”

„Ja moeder, dat zei ze, en in die tussentijd waren de andere tantes ook komen opdagen, allemaal zusters en schoonzusters van mevrouw Boord, die hier ook allemaal in het dorp wonen, ik geloof dat het er wel zeven zijn, en toen vroeg tante Tonia of Oma Boord dan niet zolang in het huis van haar schoondochter wou komen wonen om voor het huishouden en de kinderen te zorgen, maar toen kneep oma Boord haar lippen stijf op elkaar en ze zei dat ze dat niet van plan was en toen ging ze weg en ze nam het kleine kind mee.”

„Nou, dan is er tenminste één van de negen onderdak,” zei mevrouw Goedhart; „ik moet zeggen dat je goed op de hoogte bent.”

„Ja, en voordat oma Boord wegging, zei ze nog dat al haar dochters en schoondochters altijd gezegd hadden dat zij niet met kleine kinderen kon omgaan en dat zij nu eens zou laten zien dat zij het wél kon. En nu zitten al die zeven tantes daar nog steeds in de kamer te praten, en ze zeggen dat meneer Boord, die stuurman bij de grote vaart is, je weet wel, moeder, juist een reis naar Madagascar maakt en zeker nog lang niet terugkomt.”

„En is het daarmee uit?”

„O nee, moeder, nog lang niet, het is er een ontzettend lawaai want de éne helft

van de kinderen zit te huilen en de andere helft zit te schreeuwen en tante Tonia heeft gevraagd of je dadelijk komen wilt, moeder.”

„Dacht ik het niet? Ik begreep wel dat het daarop uit draaien zou,” zei mevrouw Goedhart; „al ben ik dan geen zuster of schoonzuster, ze schijnen het toch moeilijk buiten me te kunnen stellen. Komaan, dan zullen we er maar dadelijk op af gaan. Elzelien, jij gaat met mij mee, want je hebt tenminste enig gezond verstand en je kunt mij misschien met het een of ander helpen; geef mij mijn oude schoenen eens even aan.” Met een zucht begon mevrouw Goedhart haar gemakkelijke pantoffels te verwisselen met de oude schoenen. „Nee Anneliesje, jou kan ik niet gebruiken, jij gaat met Piet Hein en Jan Jaap naar de kruidenier, want ik zie dat Elzelien met een lege boodschappenmand thuisgekomen is; kijk, het briefje met de boodschappen ligt er nog in, dus je weet wat je te doen staat. En zeg dat ik zelf vanavond zal komen betalen. En als jullie thuis komt, pak dan de mand leeg en leg alle boodschappen in de keuken op tafel, en als er helemaal niets aan ontbreekt, dan krijgen jullie als ik straks thuiskom ieder een dropje. Annelies, houd nu dadelijk op met zeuren; wees blij dat het mijn been niet is dat gebroken is. Kom, Elzelien, ga mee.”

Toen mevrouw Goedhart buitenkwam, merkte ze dat het weer zo mogelijk nog een beetje onaangener was dan daarstraks. Toch zag ze overal mensen over straat lopen en met elkaar praten. Het verhaal over het gebroken been van mevrouw Boord ging blijkbaar als een lopend vuurtje door het dorp. Het was intussen al een uur of vier en het begon al aardig donker te worden. Het had opgehouden met sneeuwen.

Mevrouw Timmer, de vrouw van de hoofdonderwijzer, ging juist haar tuinkekje binnen toen zij mevrouw Goedhart aan zag komen. Natuurlijk had ook zij de geschiedenis al in geuren en kleuren gehoord.

„Het gaat hier in het dorp altijd net als in de bioscoop,” zei ze tegen mevrouw Goedhart; „eerst wordt het donker, en dan zie je op het doek wat voor film er zal komen; maar dan verschijnt mevrouw Goedhart, en dan wordt het pas echt!” Elzelien lachte, maar mevrouw Goedhart zei dat ze het helemaal niet vond om gekheid over te maken.

Ze waren nu bij het voortuintje van de familie Boord aangekomen; althans voor zover je hier over een tuin kunt spreken. Het was een plek grond die duidelijk de sporen droeg van vrij hardhandig ravottende kinderen. Maar op het ogenblik dat mevrouw Goedhart de overblijfselen van een hekje openmaakte, was het er eenzaam en verlaten. Door de open deur kwam veel misbaar naar buiten van brullende kinderen en snerpande stemmen.

„Het lijkt wel een storm in een glas water,” zei mevrouw Goedhart. Ze gingen de open huisdeur binnen en liepen recht door naar de kamer. De tantes zaten er om de tafel geschaard en er gingen zuchten van verlichting op toen mevrouw Goedhart binnentrad. Elzelina volgde haar op de voet.

„Och, mevrouw Goedhart, help ons toch alsjeblieft uit de nood!” riep tante Hanna.

„U weet niet half wat voor een verschrikkelijke toestand het hier is!” betoogde tante Saar, en tante Tonia nodigde mevrouw Goedhart dringend uit om maatregelen te nemen.

„Moet ik maatregelen nemen?” vroeg mevrouw Goedhart in stomme verbazing; „het is wél mooi, dat moet gezegd worden. Het zijn toch zeker mijn nichten en neven niet, zou ik zo denken. Maar in ieder geval zal er helemaal niets gebeuren voordat de kinderen stil zijn,” en mevrouw Goedhart drukte allebei haar handen tegen haar oren. „Hoe is het mogelijk dat u toelaat dat het hier zo’n lawaai is! Kom, kinderen, wie het eerst stil is krijgt een zuurtje; hoor eens, Greetje, hoe oud ben je? Acht jaar? Nou, zo’n groot kind als jij bent kan wel eens even voor mij naar de kruidenier lopen om voor een dubbeltje zuurtjes te kopen; hier heb je een dubbeltje; maar niet verliezen hoor, en neem meteen je broertje Peter mee. En Christientje, hou je dadelijk stil. Schaam je om zo kinderachtig te staan blèren; dacht je soms dat het gebroken been van je moeder daar weer heel door zou worden? En dat jij, Marleen, je hier zo geweldig staat

aan te stellen, dat vind ik gewoonweg een schandaal. Je deed beter met je hersens bij elkaar te houden; je bent warempel de oudste van allemaal! Ik zou er als ik jou was liever eens ernstig over nadenken wat je te doen staat, nu je het voor een poosje zonder je vader en moeder moet stellen; heb je je broertjes en zusjes wat te eten gegeven?”

„We hadden immers net gegeten toen het ongeluk gebeurde,” zei Marleen op huiliger toon. „En er is brood in de broodtrommel; ik zal straks wel een boterham voor ze maken.”

„Nu, bepaalde haast dus is daar nog niet bij,” stelde mevrouw Goedhart vast.

„Maar nu zou ik toch wel eens willen weten wat er verder gebeuren moet,” zei tante Bertha, die nogal haastig gebakerd was; „we kunnen hier toch niet tot in der eeuwigheid met ons allen blijven zitten! En wat doen we nu met dat negental?”

Elzelien begon onbedaarlijk te gieghelen. „Het lijkt wel of u van een kegelspel praat,” zei ze. Maar haar moeder keek haar verwijtend aan en het gegieghel hield op.

„Oma Boord heeft het jongste kind meegenomen,” zei Tante Saar, zonder zich er om te bekommeren dat iedereen dit al lang wist; „ze beweert dat haar schoondochter het kind absoluut verkeerd behandeld heeft, maar nu zal zij er wel eens gauw voor zorgen dat het een reclame-baby wordt. Maar nou ja, dat is er pas één van de negen.”

„Het zou me erg tegenvallen wanneer niet iedereen, die hier op dit ogenblik aanwezig is, zou inzien wat haar plicht is,” zei mevrouw Goedhart, „vooral wanneer die plicht zo duidelijk aangewezen wordt. Mij dunkt dat er van ieder

van ons verwacht kan worden dat zij voor een kind van haar zuster of schoonzuster zorgt, wanneer die zuster of schoonzuster zelf in de onmogelijkheid is er voor te zorgen; oma Boord zorgt voor het jongste kind, er zijn er dus nog acht over; er zijn hier zeven tantes aanwezig, ik stel voor dat ieder van u een kind mee naar huis neemt; het achtste kan dan bij mij blijven; we hebben allemaal een huis met kamers, ook al zijn het er niet zoveel als wij zouden wensen, en wat het eten betreft zal ieder van ons heus wel voor één kind méér kunnen koken. Dat kan ik ook, al kunnen mijn vier heel wat op. En zo wou ik maar zeggen dat wij allen hier met mekaar de kinderen verdelen moeten totdat mevrouw Boord beter is."

„Wel zeker, dat is heel aardig gezegd," zei tante Jozien, die naast mevrouw Goedhart woonde; „ik wil Marleen wel nemen en u zeker ook wel. Ze is groot genoeg om kopjes te wassen en stof af te nemen. Maar wie wil Jetje van twee hebben, of Petertje, die ook nog niet naar school gaat? En denkt u heus dat een van ons het een pretje zou vinden om Dries Boord in huis te hebben?"

Hierop wist mevrouw Goedhart zo gauw geen antwoord te bedenken en tante Jozien begon voldaan te snuiven. Dries Boord was in het dorp bepaald berucht en zijn jongere broer Koos was waarlijk niet veel minder ondeugend; het was jammer dat de vader van die bengels gewoonlijk op zee was, want er mocht wel wat meer naar hen omgekeken worden. Je zou heus wel kunnen zeggen dat zij de schrik van het dorp waren.

Iedereen zweeg en keek mevrouw Goedhart aan, en Elzelina begon het erg benauwd te krijgen. Stel je voor dat moeder ooit niet zou weten hoe zij een zaak aan moest pakken! Dat was vast nog nooit gebeurd! Stel je voor, moeder, die altijd op alles raad wist, en die zou nu met haar mond vol tanden staan? Elzelien begreep er geen sikkepit van. Zou moeder deze keer écht niet weten wat er gedaan moest worden? Dat zou toch al te verschrikkelijk zijn!

Maar mevrouw Goedhart was helemaal niet van haar stuk gebracht. Ze had alleen maar een paar tellen nodig om na te denken, en toen ze daarmee klaar was, wist ze ook precies wat ze zeggen zou.

„Hoor eens," begon ze, „het kan best wezen dat tante Jozien gelijk heeft, maar ik zal u nu eens eerst precies vertellen wat ik van plan ben en dan zullen we later nog wel zien wie het bij het rechte eind heeft gehad. Het lijkt mij nu maar het beste dat alle kinderen, behalve het kleintje, want dat heeft oma Boord meegenomen, nou dan, het lijkt mij het beste dat de acht andere kinderen met mij mee naar huis gaan. En dan kunnen alle tantes er bij mij een komen halen, tot zeven toe, want het achtste houd ik zelf. Als oma Boord het jongste kind wil hebben en dat ook al die tijd wil houden, dan vinden we dat natuurlijk allemaal best, want oma Boord is lang niet jong meer en we moeten heus van geluk spreken dat het ventje bij haar goed bezorgd zal zijn; we hoeven er niet aan te twijfelen of ze zal het kind voeren totdat het geen pap meer kan zeggen. Maar tante Jozien heeft het natuurlijk bij het rechte eind als zij zegt dat niemand graag al die weken met die bengel Dries opgescheept zou willen zijn en dat zou ook niet eerlijk wezen. Maar hebben we dan hier in het dorp nu niet lang genoeg een leesbibliotheek gehad om te weten wat circuleren is? Nou, het zal misschien wel twee maanden duren voordat mevrouw Boord haar huishouding weer kan

waarnemen, om van behoorlijk waarnemen nu maar niet te spreken, en daarom moeten we de Boordjes laten circuleren; we zullen allemaal een kind één week houden; daarna brengen we alle kinderen hier terug en we zoeken een ander uit, net als in de leesbibliotheek. We moeten het wel zo doen, vanwege Dries. Nu, wie is het daarmee eens?"

Even bleef het stil, maar toen begonnen de tantes goedkeurend te mompelen en Elzelina voelde een pak van haar hart vallen.

„Juist, zo zullen we het dus voor elkaar brengen,” zei mevrouw Goedhart; „wie het eerst komt, kan het eerst kiezen. Maar iedereen moet er aan denken dat we de kinderen niet af mogen beulen door ze allerlei werkjes op te dragen. Alleen Marleen is groot genoeg om eens wat in het huishouden mee te helpen, maar niet meer dan we onze eigen kinderen laten doen.”

„O, maar moeder,” fluisterde Elzelien, „Als je ze laat kiezen zullen ze natuurlijk Dries overlaten; net zoals in de leesbibliotheek, want daar laten de mensen ook de vervelende boeken staan. En dan moeten wij hem nemen!”

„Houd je stil, Elzelien. Dat is toch immers alleen maar voor de eerste week; en in het begin zal hij van de nieuwigheid zijn ondeugende streken wel thuis laten. En daarna gaat hij circuleren. Ik had het zelf ook al zo bedacht.”

„Ja zeker, zo zal het zeker het beste wezen,” zei tante Jozien, en toen hadden alle tantes plotseling grote haast om thuis te komen. Mevrouw Goedhart nam de acht kinderen Boord mee naar huis en tante Jozien ging ook mee.

„Die tante Jozien houdt toch altijd van de gezelligheid,” zei mevrouw Goedhart tegen Elzelien met een eigenaardig lachje.

„Ja maar moeder,” zei Elzelina fluisterend, „tante Jozien zei dat ze meeding om die nieuwe geborduurde kussenslopen te bekijken waarover je verteld had, maar ik geloof eigenlijk dat zij meegegaan is omdat zij het eerst wilde kiezen, want zij wilde Marleen meenemen.”

Alles verliep zoals het was afgesproken en de vreselijke Dries bleef bij mevrouw Goedhart. Vriendjes had hij niet, want de meeste jongens uit zijn klas mochten van thuis niet met hem spelen, omdat hij altijd zulke stoute spelletjes bedacht. De meeste moeders schenen te denken dat zijn stoutigheid besmettelijk was. Dries had altijd Piet Hein en Jan Jaap Goedhart erg leuke jongens gevonden, maar omdat hij dacht dat hun moeder op een nadere kennismaking wel niet erg gesteld zou zijn, had hij gewoonlijk alleen maar op een afstand naar ze gekeken. In ieder geval was hij nog nooit bij ze over de drempel geweest en hij voelde zich niet zo heel erg op zijn gemak nu hij plotseling in datzelfde huis een weekje mocht wonen.

Mevrouw Goedhart pakte hem bij zijn schouders en keek hem aan.

„Heb je geen andere naam dan Dries?” vroeg zij.

„Nee,” zei Dries.

„Je moet „nee mevrouw” zeggen.”

„Nee mevrouw,” herhaalde Dries knorrig.

„Zo lang je in mijn huis woont, zal ik je „Andries Willem” noemen, zei mevrouw Goedhart; „mijn kinderen hebben allemaal een dubbele naam en daarom moet jij er ook een hebben; je zult zien dat het dan allemaal veel gemakkelijker gaat.

En ik wou je maar zeggen, Andries Willem, dáár staat de broodtrommel. Er liggen altijd gesmeerde boterhammen in en als je tussentijds soms eens honger hebt, mag je er eentje nemen; en je mag er wat bruine suiker op doen ook als je daar trek in hebt. En als mijn kinderen zich de hele dag behoorlijk gedragen hebben, krijgen ze een appel bij hun avondboterham; dat krijg jij ook. Maar je mag nergens aankomen waar je niets mee te maken hebt en je mag vooral niet met modderschoenen in mijn zitkamer komen. In mijn zitkamer moet het altijd netjes zijn. Piet Hein zal je laten zien hoe mooi die kamer is. Verder mag je doen wat je wilt, mits je je ordentelijk gedraagt, en denk er aan: van geschreeuw in de kamer houd ik niet en als je er soms een slecht humeur op na houdt dan stop je dat maar weg in de tafella. En doe je best om geen kattenkwaad uit te halen.” De ondeugende zoon van het huis Boord lachte bij die toespraak.

„Mogen de jongens eens met me gaan vissen?” vroeg hij; „ik weet een plekje waar de vis goed bijt. We zullen een lekker maaltje vis voor u thuisbrengen.” Mevrouw Goedhart overlegde even in zichzelf. „Als het Woensdagmiddag niet te koud is mogen jullie gaan vissen. Maar denk er aan dat ik een ontzettende hekel heb aan spijbelen en je schoenen moeten altijd behoorlijk dichtgeregen zijn.”

Dries zweeg en kreeg een kleur.

„Ik ben blij dat u me precies gezegd hebt waar het op staat,” zei hij eindelijk; „ik zal heus wel mijn best doen om een beetje mee te vallen.”

Het was met dat al vrij laat geworden. Mevrouw Goedhart begon de soep te warmen en Elzelien dekte de tafel. Piet Hein en Jan Jaap ruimden hun blokken op. Toen de soep klaar was, zette men zich aan tafel. Er werd Dries een plaats aangewezen en ieder kind kreeg een bord soep en boterhammen zoveel hij wilde. Tot slot kreeg ieder de beloofde appel. Er gebeurde niets onaangenaams.

Toen het eten afgelopen was, las mevrouw Goedhart een verhaal voor en daarna werd Anneliesje naar bed gebracht. Vervolgens moesten de drie jongens naar de badkamer en mevrouw Goedhart hield toezicht of ieder zich behoorlijk inzepte; daarna werden ze om de beurt afgespoeld onder de warme douche. Intussen had Elzelina op de slaapkamer van Piet Hein en Jan Jaap het opklapbed in orde gebracht.

De jongens trokken hun nachtgoed aan en er werd nog het een en ander over tandenpoetsen gezegd. Daarop ging mevrouw Goedhart mee naar de jongens slaapkamer en wees Andries Willem waar hij slapen zou. Zij wachtte tot ieder in bed lag en zei toen de kinderen goeienacht. „En Piet Hein,” fluisterde zij in het oor van haar oudste zoon, „als hij vechterig doet of lelijke woorden zegt, moet je het mij dadelijk vertellen.”

De week ging voorbij en Andries Willem gaf geen reden tot ongenoegen. Ondertussen vrolijkte Elzelina de familie op met allerlei belangwekkend nieuws dat zij uit school had meegebracht.

„Moet je toch eens horen, moeder, Marleentje zit aldoor maar te huilen en ze zegt dat ze zo naar huis verlangt. En kleine Jetje heeft met een mes zitten spelen en zich in haar vinger gesneden. En tante Saar zegt dat Christientje een heel geschikt kind is, maar het is zo lastig dat ze zo scheel is want nu weet je nooit waar ze naar kijkt. En ze zegt ook dat ze een volgende keer tegen wat mooiers

aan wil kijken en als de Boordjes gaan circuleren wil zij Truusje hebben want die ziet er aardig uit en ze wil een jurk voor haar breien. En tante Hanna zegt dat Koos een allerakeligste jongen is, nog veel erger dan Andries Willem; hij trekt de kat aan haar staart en hij heeft een volle melkkan op de stenen keukenvloer laten vallen en hij zit altijd te praten met een volle mond en hij speelt met lucifers.”

„Och ja, ik dacht wel dat zij er weinig verstand van zou hebben hoe je met kinderen moet omgaan,” zei mevrouw Goedhart; „ik heb vroeger met haar in de klas gezeten maar toen deed ze ook al altijd of ze geen greintje verstand had; zo is ze altijd geweest, het spijt me dat ik het zeggen moet.” Peinzend keek mevrouw Goedhart het raam uit. „Nu moet je eens goed luisteren, Elzelina,” vervolgde zij, „het is weer Zaterdag vandaag en er moet dus geruild worden. Geen boeken, want in de leesbibliotheek heb ik vandaag geen dienst, maar kinderen; het treft wel slecht dat ik nu juist vandaag naar stad moet, maar daar is niets aan te veranderen; ik heb een brief gekregen van een mevrouw die een grote bestelling linnengoed wil doen en daar moet ik op af. Kom dus vooral om twaalf uur dadelijk uit school thuis, anders komen de tantes voor een dichte deur. Kijk, hier heb je een papiertje waar ik de namen van de acht kinderen op geschreven heb; je ziet wel dat ik ze allemaal een nummer heb gegeven, dat is de juiste volgorde. Het jongste kind telt niet mee, want dat blijft bij oma. En voordat Andries Willem weggaat moet je hem die priktol geven, die ik achter de handdoeken in de kast heb gelegd; die heb ik hem beloofd als hij deze week niet pijnbelde en hij heeft het niet gedaan ook.”

Het liep al tegen zessen toen mevrouw Goedhart die avond haar sleutel in het slot van de voordeur stak. Ze had een lange werkdag achter de rug en er woei een ijzige wind uit het oosten. Haar voeten waren koud en vermoeid en haar arm was stijf door het dragen van de handkoffer en de zware tas, waarop een kleine kerstboom was vastgebonden. Er was meer tafellinnen besteld dan mevrouw Goedhart verwacht had, en daarom had zij besloten dat er wel een extra prettig Kerstfeest op mocht overschieten. Maar in de winkels in de stad was het gedrang geweest en overal had het lang geduurd voordat ze aan de beurt was gekomen. Ook in de tram was het vol geweest en pas op het laatste traject had ze een zitplaatsje veroverd.

Mevrouw Goedhart liep de gang in en zette met een zucht van verlichting haar tas en koffer neer. Ze moest zichzelf bekennen dat ze wel een beetje benieuwd was hoe Elzelien zich van haar ruitaak zou hebben gekweten. Eindelijk ging zij de kamer binnen. Daar vond zij haar eigen vier kinderen bij de tafel staan, allemaal met een kleur van opgewondenheid; Elzelien maakte boterhammen klaar. Op de achtergrond stonden drie kinderen Boord; Marleen, met een behuild gezicht; Koos, die keek alsof de hele zaak hem niet aanging, en Andries Willem, die blijkbaar in spanning wachtte op wat er gebeuren zou.

„O, moeder,” riep Elzelina, „met dat circuleren is het toch zo raar gegaan! Ik zal je precies vertellen wat er gebeurd is. Eerst kwam tante Bertha; en die zei dat ze er niet zo gauw aan gedacht had, maar ze zei dat als je een boek al een week gehad had, en je was er netjes op geweest, dat je het dan nog eens voor een

week kon verlengen, en nu wou ze Jetje nog een week houden, zei ze, en Jetje had een nieuw rood jurkje aan en een hoofd vol krullen; en toen kwam tante Katrien, en die was verschrikkelijk boos want zij had Jetje willen hebben en ze zei tegen tante Bertha dat je het haar van een kind nooit met een krultang mocht bewerken want dat was er heel slecht voor, en toen zei ze dat ze Truusje wou hebben, die ziet er toch heus ook wel aardig uit. Maar toen ze al bij de deur was om weg te gaan kwam ze weer terug en toen zei ze zoveel tegen tante Bertha over wat die allemaal verkeerd had gedaan dat ik het onmogelijk onthouden kon. En toen kwam tante Jozien juist aanlopen, en toen die hoorde dat tante Bertha Jetje verlengd had, wilde ze Marleen ook verlengen, want ze zei dat Marleen wel een huilebalk was, maar ze kon tenminste toch wel eens een bed opmaken of een boodschap doen, maar toen ze dat zei begon Marleen vreselijk te huilen want ze vond het zo naar bij tante Jozien en ze wou niet verlengd worden, zei ze, en ze had de gang en de keuken moeten schrobben, en toen werd tante Jozien ontzettend boos op Marleen en Marleen begon hoe langer hoe harder te huilen, o, die tante Jozien was zo vreselijk en Anneliesje begon er ook van te huilen; en toen is tante Jozien weggelopen en ze heeft helemaal geen enkel kind meegenomen. En toen kwam tante Hanna en die zei dat ze Greetje wilde meenemen, maar toen merkte tante Saar opeens dat Koos dan voor haar zou circuleren en toen wilde ze Greetje verlengen; tante Saar maakte zich helemaal niet kwaad, maar ze zei dat ze na alles wat tante Hanna over Koos verteld had, hem tot haar spijt onmogelijk kon nemen, maar dan wilde ze Peterje wel hebben, want ze had thuis nog zo'n aardig matrozenpakje van een van haar eigen jongens en dat zou hem wel passen; en als ze Petertje niet kon krijgen, wilde ze Marleen ook wel nemen."

Elzelina zweeg en Marleen verklaarde huilend dat ze nooit meer een bibliotheekboek wou zijn.

Mevrouw Goedhart zonk uitgeput in een stoel neer.

„Ik had wel op mijn vingers kunnen natellen dat het verkeerd zou gaan,” zei ze; „het is werkelijk net zo als in de leesbibliotheek; alleen de boeken die er nogal aardig uitzien circuleren en de slechte boeken blijven op de planken staan.”

Marleen begon nog een beetje harder te huilen en Koos stond onrustig heen en weer te draaien.

Maar Andries Willem keek Mevrouw Goedhart wat verwijtend aan en zei: „Ben ik dan zo slecht, mevrouw?”

En toen keken de ogen van mevrouw Goedhart opeens heel vriendelijk, en Elzelina voelde zich helemaal warm worden van binnen toen haar moeder zei: „Nee, Andries Willem, dat ben je niet. Ik had het heel anders moeten zeggen. Ik bedoel dat sommige mensen heel dom zijn, om juist alle en maar d i e boeken te kiezen die zo op het eerste gezicht nogal aardig lijken; ze kunnen toch immers niet weten hoe de inhoud zal zijn van een boek dat zij altijd maar op de plank laten staan. En zij kunnen toch niet weten of er niets goeds in jullie is als zij beginnen met het voorbericht over te slaan? En al kan ik jullie inhoud niet zo goed begrijpen als ik wel zou willen, in ieder geval kan ik er toch voor zorgen dat er aan de band van de boeken niets ontbreekt. En daarom hoeven jullie niet

meer te circuleren. Zolang je moeder ziek is, kunnen jullie alle drie hier blijven. En ik denk dat jullie broertjes en zusjes nu verder ook wel zullen blijven waar ze zijn; want geen van de tantes zal het hart hebben om het kind, waar zij voor zorgt, weg te sturen als zij ziet dat ik jullie alle drie hier houd. Ik begrijp heel goed dat Marleen oververmoeid is, want zij heeft meer moeten werken dan goed voor haar is en zij kan hier uitrusten. En Koos zal zich hier ook wel ordentelijk kunnen gedragen als hij ziet dat er op jou, Andries Willem, niets aan te merken valt. En inplaats van Koos zullen we hem hier Jacobus noemen, want ik ben waarlijk te moe om op dit ogenblik een dubbele naam voor hem te verzinnen.

Kom, Elzeliën, jij moet Marleen maar wat opvrolijken. Zij kan bij jou op de kamer slapen, dan neem ik Anneliesje bij mij in bed. En hoor eens, Andries Willem, het is maar beter dat Jacobus nu voorlopig maar bij mijn jongens slaapt, want hij is hier vreemd; en dan mag jij op de divan in de zitkamer slapen. Maar denk er alsjeblieft aan dat die divan een van mijn kostbaarste meubels is en dat er niet zóveel aan beschadigen mag." Mevrouw Goedhart knipte met de vingers. „We zullen nu een avondboterham en een appel eten, daarna zal ik een verhaal voorlezen, want dat sla ik nooit over, en dan gaan jullie allemaal naar bed.”

En zo gebeurde het.

Alleen mocht Andries Willem, toen de anderen naar boven waren gegaan, me-

vrouw Goedhart helpen om een emmer met aarde te vullen en er het boompje in te planten. Toen werd de kerstboom op een lage bank in de zitkamer gezet, en mevrouw Goedhart haalde de doos met Kerstversiersels uit de kast en begon de boom te versieren. Andries Willem mocht haar alles aangeven; grote gekleurde ballen en slingers van gouddraad, en klokjes en vogeltjes en kaarsjes en een blinkende ster in de top.

En terwijl Dries met vegeer en blik de gevallen dennenaalden opveegde, vulde mevrouw Goedhart een mandje met het fruit dat zij die middag uit de stad had meegebracht; rode appels en gele mandarijnen en een trosje druiven.

„Voor wie?”

„Voor je moeder, Andries Willem, en morgenmiddag mogen jullie met je drieën met de tram naar het ziekenhuis gaan om dat mandje te brengen. Maar jullie moet dadelijk terugkomen en geen ommetjes maken, want we willen de kaarsjes aansteken voordat het donker is en we zijn niet van plan op jullie te wachten!”

Mevrouw Goedhart ging thee zetten, en in de eetkamer zaten zij tegenover elkaar aan tafel en Andries Willem kreeg een kopje thee met een extra suikerklontje; toen keken ze elkaar aan en lachten.

„Ga nu slapen, Andries Willem!”

Dries stond op en pakte de houtmand. „Ik zal nog even wat hout gaan halen, voor morgenochtend,” mompelde hij, en „U heet Goedhart, maar u hébt ook een goed hart,” voegde hij er bijna onverstaanbaar aan toe.

Andries Willem lag op zijn rug op de divan en even nog keek hij met wijd open ogen naar de versierde Kerstboom, die daar stond voor het raam, flauw bestraald door het licht van een straatlantaarn, door een kier van het gordijn. Toen sliep hij in.

Omschrijving bij de plaat: „GEBORTE VAN MARIA”

Schilderij van A. Altdorffer

door H. Cramer

We weten er geen van allen meer wat van, dat we zelf geboren werden. Misschien heeft moeder er ons wel eens wat over verteld: wat voor weer het was, en op welk uur het gebeurde” Je kwam net 's middags op theetijd”. Maar het is dan toch altijd net of het een ander betreft.

En van een broertje of zusje merken we eigenlijk ook niet zo veel. Het is druk in huis, wanneer moeder althans niet naar het ziekenhuis is, er is een verpleegster of een „juffrouw” en we moeten heel stil zijn, tot er een kleine schreeuwlelijk bij is, die zichzelf al bijzonder weinig van dit bevel aantrekt. En dan is het gebeurd. Neen, we weten er niet zoveel van

Maar weet je wanneer het pas leuk wordt? Als Grootmoeder ons gaat vertellen van hoe het was toen Vader of Moeder geboren werd! Dan hangen we aan haar lippen: „En vertelt u nog eens verder”. Maar er is dikwijls niet veel meer te vertellen, want het is al zo lang geleden en Vader en Moeder zijn ook maar gewone mensen. Twee uit de miljoenen die op die dag ergens op de wereld voor het eerst hun stem verhieven. Maar daar kunnen we nooit genoeg van horen. En ja, dan is er nog één geboorte waar we altijd